Kniha: 1984 (George Orwell)

Předmět: Český jazyk – rozbor díla

Přidal(a): Lidus

George Orwell

- George Orwell je pouze pseudonym – jeho rodné jméno je Eric Arthur Blair
- narodil se v první polovině 20. století, ale téma spadá do druhé poloviny (25.6. 1903 Indie)
- jako malý se s matkou přestěhoval do Anglie, vystudoval Elton College
- do roku 1927 působil v Barmě jako policejní úředník, odešel s pocitem spoluviny za koloniální útlak
- od roku 1930 pracoval jako novinář (pod pseudonymem), esejista a spisovatel (sympatizoval s levicí)
- po roce 1936 se zapojil do španělské občanské války (dobrovolně), všechny knihy pak psal o totalitarismu, za války pracoval pro BBC
- Orwell se během pobytu seznamuje s ruským novinářem Zamjatinem, inspiruje se jeho tvorbou Poznává poměry v totalitním Rusku, na které reaguje svou tvorbou. Jeho tvorba je kritikou totalitních systémů (komunismus, fašismus)
- zemřel v roce 1950 na tuberkulózu v Londýně
- Farma zvířat byla vydána roku 1945, psal ji v době druhé sv. války, šířil se komunismus, Sovětský svaz si podroboval nová území, za své doby nebyla tato kniha přijímána – byl zákaz ji vydávat (i v ČR

Další díla:

- 1984
- Hold Katalánsku
- Cesta k Wigan Pier

Literárně-historický kontext

Zařazení do literárního/obecně kulturního kontextu

- literatura 2. poloviny 20. stol.
- meziválečná anglická próza
- prvky pokroku, utopie a antiutopie, odraz války, vize totalitní společnosti která se vyvinula špatným směrem, vyskytuje se atmosféra secesního stylu (přelom století), stinné stránky technického pokroku, otřesné vize totalitní společnosti
- prvky science fiction, kritika komunismu, stalinismu a poměrů v Sovětském svazu, zobrazuje se tendence lidí podřídit se, alegorie
- vypravěč bývá objektivní, občas se však přiklání k jedné z postav (stran)
- důkladný popis prostředí – prvky realismu
- Anglie v té době: sklony k modernímu románu, tradice románu bývá obohacena utopismem
- Realistický proud
- Avantgardní proud

Detabuizující proud – Orwell

- psal o tématech, o kterých se do té doby nemluvilo
- politická literatura smísená se science-fiction
- varování, že lidstvo může být ohroženo
- otřesné vize totalitní společnosti

Další autoři tohoto období:

- R. R. Tolkien
- S. Lewis
- Hemingway
- Steinbeck
- S. Fitzgerald

- James Joyce
- Isaac Asimov

Rozbor díla: 1984

Literární druh a žánrový typ

- epická próza
- antiutopický román

Téma (název)

- lokalizační (označuje období)
- letopočet
- celkové téma – problematika totalitní společnosti, kritika slepého následování, nadvláda strachu, ztráta svobody a individuality
    - „ Válka je mír, svoboda je otroctví, nevědomost je síla“
- hlavní téma – hlavní hrdina Winston začne pochybovat o správnosti státní ideologie, pomáhá šířit revoluční myšlenky, je zrazený a nakonec týrán až se podvolí

Časoprostor

- autorova budoucnost – rok 1984
- odehrává se na území Londýna – hlavní město jednoho ze tří superstátů – Oceánie (další dva: Eurasie, Estasie)
- prostředí je nereálné vnitřní i vnější

Kompoziční výstavba

- vnitřní – chronologická, Goldsteinovo dílo – retrospektivní prvek, deníkové zápisy

- vnější – má tři části
    - část prvá – 8 kapitol – úvod, popis režimu, Winston si začíná psát do deníku
    - část druhá – 9 kapitol – potkává Julii, návštěva O‘ Briena
    - část třetí – 6 kapitol – mučení na ministerstvu lásky, podvolení
- kapitoly jsou značeny arabskými číslicemi

Charakteristika postav

- Winston Smith – hlavní hrdina, člen Vnitřní strany, pracuje na Ministerstvu pravdy, charakterově se vyvíjí (ze spořádaného občana na odpůrce režimu a pak zase zpět po vaporizaci), i on zradí Julii
- Julie – Winstonova milenka, je mučena a zradí ho, dokáže se výborně přetvařovat
- O’Brien – člen vnitřní strany, Winston v něm vidí komplice v šíření revoluce, ale zradí ho a nakonec ho mučí
- Goldstein – nepřítel režimu, původní představitel Strany, nyní je v čele Bratrstva (tajný spolek proti režimu)
- Charrington – majitel obchodu s veteší, pronajímá Winstonovi pokoj, člen Ideopolicie (tajná policie), díky němu jsou chyceni
- Velký bratr – symbol ideologie, stojí v čele Strany, není jisté jestli existuje

Vyprávěcí postup

- pásmo vypravěče – er-forma, není zúčastněný, pouze nezaujatě popisuje děj
- pásmo postav – monology a dialogy

Jazykové prostředky

- lexikum – spisovný jazyk, v dialozích hovorová řeč, neologismy – newspeak (vymyšlený jazyk pomocí zjednodušení – vaporizace, doublethink, Praminy, ideozločin
- morfologie – vlastní jména
- syntax – spíš kratší věty – spád děje, oxymoróny (Joycamp – tábor nucených prací)

Srovnání s jinými díly

- 1984 se dá srovnat s jakoukoliv knihou s tématikou okolo totalitního režimu
- Farma zvířat – kritika totalitní společnosti, antiutopie, i zde nakonec zvítězí režim, prasata se časem přidala na stranu lidí stejně jako Julie a Winston se na konci také přidali na stranu režimu
- dá se srovnat i s díly o antiutopii:
- Válka světů
- Konec civilizace.